

De la orfelinat la „Casa Teutsch” – O scurtă privire asupra istoriei casei noastre

În 2023, se împlinesc 140 de ani de la înființarea „Casei Luther” ca orfelinat în Sibiu (1883). Dar istoria orfelinatului merge mult mai departe de 1883. Emil Sigerus notează în „Cronica orașului Sibiu” că în fața porții străzii Turnului a fost deschis un orfelinat evanghelic încă din 1758. Acest lucru se întâmpla la numai 60 de ani după înființarea exemplarului orfelinat Francke din Halle (1698) și arată cât de devreme a fost cultivată asistența socială la Sibiu. Fondatorul a fost Georg Thayß, un meșter pielar din Sibiu, ai cărui proprii copii muriseră. Prin fundația sa, el dorea să ajute la creșterea în legea creștină luterană a copiilor evanghelici rămași fără părinți. Instituția a cunoscut o istorie zbuciumată. În 1796, *Consistorium domesticum*, prezidat de baronul von Brukenenthal, a decis să încredințeze îngrijirea orfanilor în mâini private și a închis instituția. A fost redeschisă în 1838, dar în 1853 elevii au trebuit să fie mutați din nou, deoarece clădirea a fost închiriată armatei.

Dr. Josef Wächter, curatorul comunității de la acea vreme, a făcut multe pentru a asigura existența în continuare a instituției, dar abia când Dr. Friedrich Müller a venit în ajutor. Friedrich Müller, viitorul episcop, care a fost ales preot paroh în 1874, și-a unit toate resursele – fonduri de la Fundația Brukenenthal și de la fondul orfelinatului, precum și donații de la asociația de femei – pentru a amenajarea orfelinatului ca un complex format dintr-o nouă clădire a instituției, combinată cu o grădiniță, noua școală primară evanghelică C.A. și biserica Sfântul Ioan, care urma să fie construită ca o casă de rugăciune pentru locuitorii din cartierul Iosefin (Josefstadt).

După ce piatra de temelie a fost pusă în 1882, construcția a progresat rapid. La 10 noiembrie 1883, chiar la timp pentru cea de-a 400-a aniversare a lui Luther, biserica și orfelinatul au fost sfințite. Numele „Casa Luther” se datorează acestui eveniment. Biserica Sfântul Ioan este numită în memoria preotului și donatorului din Turnișor, Johannes Engelleiter, precum și a apostolului și evanghelistului Ioan. Episcopul Georg Daniel Teutsch consacră în mod emoționant biserica și instituția ca „o muncă de dragoste nou înființată” în beneficiul comunității.

Cu toate acestea, biserica a trebuit să fie închisă în 1910 din cauza degradării și, în cele din urmă, a fost demolată. Arhitectul Josef Bedeus von Scharberg, în vârstă de 20 de ani, a fost însărcinat să reconstruiască biserica. El a reușit să creeze un design original care combină arhitectura reformistă cu ecouri ale bisericilor fortificate din Transilvania. Clopotnița octogonală cu cele patru turnulețe care amintesc de fortificații a devenit un punct de reper al orașului. Noua biserică Sfântul Ioan este sfințită în 1912, tot la 10 noiembrie, de data aceasta de către episcopul Friedrich Teutsch. A urmat o altă perioadă binecuvântată pentru biserică și instituție.

În 1948, noii conducători au naționalizat complexul de clădiri, care a rămas inițial sediul unui orfelinat, sub denumirea „Casa de Copii nr. 1”. Clădirea a cunoscut apoi o istorie zbuciumată. A devenit cămin studențesc (1969-1977), casă de cultură studențească (1978-2000) și a găzduit temporar spectacole ale secției germane a Teatrului de Stat din Sibiu (1979).

În 1993, a început un lung proces de retrocedare a clădirii către parohia evanghelică C.A., proces care s-a încheiat abia în 1999. Departamentele Casei de cultură a studenților s-au mutat treptat până la sfârșitul anului 2000 și abia la începutul anului 2001 clădirea a putut fi preluată în totalitate. Aceasta se află sub patronajul Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România (BECAR).

În urma lucrărilor ample de renovare (2001-2002), întregul complex a fost inaugurat în cele din urmă ca „Centrul de dialog și cultură *Friedrich Teutsch*” la 19 octombrie 2003. Deschiderea a fost făcută de Episcopul D. Dr. Christoph Klein.

În 2004, arhiva centrală a Bisericii Evanghelice C.A. din România a fost deschisă publicului, iar în 2007 a fost inaugurat Muzeul BECAR, cu o expoziție permanentă despre istoria și cultura sașilor transilvăneni. În sala multifuncțională sunt organizate expoziții temporare.

Atractiva librărie-cafenea Erasmus (2006) și Institutul de Cercetare Ecumenică (2008, în prezent Grupul de Cercetare a Dialogului Intercultural), s-au mutat în calitate de chiriași și parteneri.

Biserica Sf. Ioan, care a fost restaurată în 2005, a primit, de asemenea, noi funcțiuni. Ea a devenit o locație alternativă în timpul amplelor lucrări de restaurare a bisericii parohiale din Sibiu (2008-2013 și 2018) și a servit uneori și ca biserică de iarnă. În prezent adăpostește obiecte de patrimoniu, aici fiind depozitate mai multe categorii de obiecte de artă sacrală: două valoroase altare cu aripi din goticul târziu, două orgi, piese turnate în bronz (o cristelniță și clopote de dinainte de Reformă) și o pictură modernă. Biserica este folosită ca loc de rugăciune, precum și pentru slujbe la ocazii speciale și pentru concerte.

Misiunea Casei Teutsch este de a contribui la conservarea patrimoniului cultural al Bisericii Evanghelice C.A. și al sașilor transilvăneni, precum și la cunoașterea publică a acestuia. Pe 19 octombrie 2023, Sibiuul a sărbătorit dubla aniversare „140 de ani de Casa Luther și 20 de ani de Casa Teutsch” printr-o „Zi a porților deschise”.

Gerhild Rudolf, februarie 2024

Pentru colaborarea la redactarea acestui text le mulțumesc doamnelor Elisabeth Deckers și Sandra Jordan cât și domnului dr. Heinz Acker.